

Koliko oporezivanje košta građane?

Bratić, Vjekoslav

Source / Izvornik: **Newsletter : povremeno glasilo Instituta za javne financije, 2005, 7, 1 - 4**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:242:321300>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-22**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

NEWSLETTER

Institut za javne financije, 10000 Zagreb, Katančićeva 5, Hrvatska

p.p. 320; tel: (385 1) 48 19 363; fax: 48 19 365; e-mail: ured@ijf.hr; www.ijf.hr

Broj 21, ožujak 2005.

Vjekoslav Bratić

Koliko oporezivanje košta građane?¹

Hrvatske je građane od lipnja 2001. do lipnja 2002. godine oporezivanje koštalo gotovo 57 milijuna kuna ili oko 0,03% BDP-a.

Početak godine vrijeme je kada mnogi od nas, koji imamo sreću da smo zaposleni i koji smo time stekli "povlasticu" plaćanja poreza na dohodak, skupljamo brojne papire od različitih institucija (mirovinskih i zdravstvenih osiguranja, osiguravateljskih kuća, stomatoloških i liječničkih ordinacija) kako bismo ostvarili pravo na povrat poreza za prošlu godinu. Osim što se nadamo kako će nam država (odnosno Porezna uprava) vratiti određeni iznos preplaćenog poreza, većina nas i ne zna ili pak nije svjesna kako i samo to prikupljanje svih dokumenata potrebnih za povrat poreza iziskuje određene troškove. Oni čine dio troškova koje snose građani radi ispunjenja zahtjeva što ih postavlja zakon i porezne vlasti iznad i preko iznosa plaćenog poreza. Ti troškovi obuhvaćaju vrijeme, plaćene naknade, eventualna plaćanja poreznim savjetnicima, neplaćenu pomoć i dr. (vidjeti tabl. 1). Katkad su ti troškovi manji, ali su kadšto i veći od iznosa preplaćenog poreza. Stoga svatko od nas pojedinačno mora

odlučiti i izračunati (sam ili uz pomoć prijatelja koji se razumiju u tu problematiku ili pak poreznih stručnjaka) koliko se isplati ići u proceduru povrata poreza na dohodak.

Institut za javne financije pokušao je metodom intervjua licem u lice procijeniti kolika je bila visina i struktura troškova oporezivanja koju su imali svi obveznici plaćanja poreza na dohodak. U istraživanju koje je obuhvatilo 300 ispitanika na temelju slučajnog uzorka došli smo do određenih zaključaka. Ukupni bruto društveni troškovi poreza na dohodak građana (neposlovnih subjekata) u Hrvatskoj su relativno (u odnosu prema drugim zemljama) niski i iznose oko 56,9 milijuna kuna, što čini oko 0,03% BDP-a, 0,8% ukupnih prihoda od poreza na dohodak odnosno 0,9% prihoda poreza na dohodak prikupljenoga od građana. To znači da za iznos od 100 kuna poreza na dohodak koje ubere Porezna uprava građani snose dodatne troškove oko jedne kune (tj. 80 lipa). Pri tome velik dio tih troškova čini utrošeno vrijeme građana. "Neto" troškovi su viši zahvaljujući troškovima novčanog tijeka jer većina poreznih obveznika mora podnijeti poreznu prijavu da bi dobila povrat poreza. Riječ je o tome da se troškovi

¹ Ovaj je Newsletter napisan na temelju članka Blažić, H., 2004. "Troškovi podnošenja prijave poreza na dohodak građana", *Financijska teorija i praksa* 3/04, Institut za javne financije. Dostupno na web stranici <http://www.ijf.hr/publikacije/indexpub.html>. Autor zahvaljuje Heleni Blažić na ustupanju prava na korištenje toga članka.

Institut za javne financije bavi se ekonomskim istraživanjima i analizama vezanim uz razne vidove javnih financija poput proračuna, poreza i carina. Tom djelatnošću usmjeren je na razne ekonomske, pravne i institucionalne teme važne za dugoročni ekonomski razvoj Hrvatske. Kako bi se javnosti omogućilo da bolje razumije određena pitanja, u Newsletteru se povremeno objavljuju stručne i nezavisne analize ekonomskih pitanja. Stavovi izraženi u člancima objavljenim u Newsletteru izražavaju mišljenja autora koja ne moraju neminovno odražavati i mišljenje Instituta kao institucije. Potpuni tekst Newslettera na hrvatskom i na engleskom jeziku nalazi se i na Internet adresi: <http://www.ijf.hr/newsletter>.

povećavaju za iznos izgubljene kamate zbog toga što se, ako građani ostvaruju pravo na povrat poreza, država koristi tim “našim” novcem neko vrijeme prije nego vrati taj “višak” poreza koje su građani preplatili. Neto troškovi iznose između 0,05 i 0,07% BDP-a odnosno između 1,3 i 1,8% prihoda od poreza na dohodak prikupljenih od građana. Razlozi tako niskih troškova ispunjavanja porezne obveze jesu prikupljanje poreza konačnim porezom po odbitku te kratko vrijeme potrebno za ispunjavanje obveze. Naime, prosječni obveznik potroši manje od dva sata godišnje na tu dužnost (točnije 1,7 sati). Istraživanje je dokazalo i regresivnost troškova oporezivanja građana koji, uglavnom zbog rasta vrijednosti satnice, rastu s dohotkom.

Struktura ukupnih troškova oporezivanja građana (bez troškova kamata) prikazana je u tablici 1.

Tablica 1. Struktura ukupnih troškova oporezivanja građana

Vrsta troškova	Struktura (%)
vrijeme podnositelja porezne prijave	55,93
plaćene naknade	9,61
novčani troškovi osim plaćenih naknada	14,95
neplaćena pomoć poreznih službenika	0,47
neplaćena pomoć drugih osoba	19,04
ukupno	100,00

Najveći dio troškova čine troškovi vlastitog vremena (56%), zatim neplaćena pomoć drugih osoba (19%) i novčani troškovi (15%). Porezni obveznici često se koriste neplaćenom pomoći. Važno je pritom jesu li porezni obveznici ispunjavali porezne prijave sami ili su se koristili tuđom pomoći, i ako jesu, kojom vrstom. Za razliku od prakse u razvijenim zemljama, obveznici u Hrvatskoj ne posežu često – tek oko 10% njih – za plaćenom stručnom pomoći (porezni savjetnik, računovođa). No moguće je pretpostaviti kako se takva situacija barem djelomice promijenila, jer su od 2001. godine počeli djelovati ovlašteni porezni savjetnici koji prije nisu postojali. Ipak, ni danas ih nema mnogo. Računovodstveni servisi nude određene usluge, ali uglavnom za veće poslovne subjekte, rijetko za građane. Kad je riječ o drugim osobama (19%), ljudi se uglavnom oslanjaju na ne-

plaćenu pomoć članova obitelji, rodbine, prijatelja, a najviše poslovnih prijatelja i partnera.

Zanimljivo je kako samo trećina obveznika sama ispunjava svoje porezne prijave. Prosječno vrijeme koje je obveznik potrošio na sve aktivnosti vezane za vlastitu poreznu prijavu, bez obzira na to je li je sam ispunio ili nije, iznosi 1 sat i 42 minute. Gotovo isto toliko vremena potroše i porezni obveznici u Sloveniji, jedinoj tranzicijskoj zemlji koja je za sada provela takvo istraživanje (prosječno 1,73 sata²). No porezni obveznici koji su sami ispunjavali porezne prijave potrošili su u prosjeku nešto više vremena (2,15 sati).

Čak su i građani koji su angažirali druge osobe da im popune poreznu prijavu potrošili relativno mnogo vremena (prosječno 1,44 sati). Vrijeme drugih osoba uz čiju je pomoć prijava ispunjena sastoji se od vremena osoba koje nisu službenici Porezne uprave i vremena koje su potrošili službenici Porezne uprave. Što se tiče vremena neplaćenih osoba, njihov je prosjek iznosio 0,85 sati, što je znatno niže od vremena što su ga potrošili porezni obveznici koji su sami ispunjavali prijavu (2,15 sati). To je u izravnoj vezi s većom stručnošću i vještinom osoba koje su im pomagale u ispunjavanju prijave. Taj iznos niži je i od prosječnog vremena potrebnoga obveznicima koji su se koristili neplaćenom pomoći. Razlika se objašnjava ostalim aktivnostima koje je poduzeo obveznik radi podnošenja porezne prijave.

Broj sati koje su utrošili službenici Porezne uprave pomažući građanima da ispune svoje prijave, razumljivo, mnogo je manji (0,4 sata). Razlog tomu je veća stručnost službenika Porezne uprave i činjenica da su građani morali ispuniti osnovne porezne podatke prije no što su formular prijave donijeli u ured Porezne uprave. Neplaćena pomoć službenika Porezne uprave zapravo je dio troškova Porezne uprave, a ne troškova poreznog obveznika jer je to dio troškova obveznika koji su prevaljeni na porezne vlasti. U stvarnosti je taj dio i veći jer mnogi podnositelji šalju svoje porezne prijave poštom, pri čemu su samo neke od njih pravilno popunjene. Situaciju bi mogli poboljšati cijenom prihvatljivi porezni savjetnici. Time bi se i ljudi bez iskustva u ispunjavanju poreznih prijave i oni koji ne poznaju osobe što bi im besplatno pomogle mogli izravno obratiti poreznom savjetniku, čime bi se takvo prevaljivanje izbješlo.

Sasvim je očekivano da “najveći kolač” u strukturi utrošenog vremena otpadne na vrijeme poreznih

² Klun, M., 2002. “Troškovi ispunjavanja porezne obveze u Sloveniji”, *Financijska teorija i praksa* 26 (4), str. 785-792.

obveznika. Ako tomu dodamo vrijeme neplaćenih pomagača, ukupni vremenski troškovi čine oko tri četvrtine ukupnih troškova podnošenja prijave poreza na dohodak.

Na kraju, dajemo opće i posebne preporuke kojima bi se procedura podnošenja prijave za građane, obveznike poreza na dohodak, barem donekle pojednostavnila i poboljšala.

Opće preporuke

- Porezni sustav mora biti stabilan, bez stalnih promjena.
- Porezni propisi moraju biti precizni i jasni, tako da bi se mogla izbjeći različita tumačenja u njihovoj primjeni.
- Nužna je suradnja između poreznih obveznika i poreznih službenika.

Posebne preporuke

- Pojednostavniti i smanjiti broj potrebnih formulara.
- Kako bi se omogućilo da koristi od uvođenja novih olakšica uistinu i nadmaše povećani trošak ispunjavanja porezne obveze i, općenito, da budu u cijelosti iskorištene, trebalo bi razmisliti o uvođenju tehnika koje bi pridonijele da se one ne gube u slučaju nedovoljno velikog dohotka (porezni gubitak, refundirajući porezni kredit, tj. negativni porez itd.). Naime, olakšice kod poreza na dohodak (prvi put primijenjene u poreznoj prijavi za 2001. godinu) djelomično su zakomplicirale postupak podnošenja porezne prijave, a većina ih poreznih obveznika zbog niskog dohotka ionako ne može u cijelosti iskoristiti.³

³ Više o olakšicama u sustavu poreza na dohodak vidi u Newsletteru br. 18 “Novi Zakon o porez na dohodak: utjecaj na raspodjelu poreznog tereta”. Dostupno na web stranici <http://www.ijf.hr/publikacije/indexpub.html>.

**Poštarina plaćena
u poštanskom uredu 10000
ZAGREB**

TISKANICA